

סוגיות בדף היומי

ברכות כ"ד. "אמר רב ששת למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים לומר לך כל המסתכל באצע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורף"

ולכא' הוא תמוה דאיך אפשר להשוות זה לזה. ואע"פ דילפינן מקרא מ"מ טעמא בעי. ונראה דעיקר העבירה בהסתכלות הוא מה שמצייר לו במוח שהרי שם הוא עיקר הפגם, וכמו שאמרו חז"ל [יומא כ"ט, א'] "הרהורי עבירה קשו מעבירה" פי' שהעבירה במוח קשה מעבירה בגוף. ולכן אם הוא

ולכא' הוא תמוה דאיך אפשר להשוות זה לזה. ואע"פ דילפינן מקרא מ"מ טעמא בעי. ונראה דעיקר העבירה בהסתכלות הוא מה שמצייר לו במוח שהרי שם הוא עיקר הפגם, וכמו שאמרו חז"ל [יומא כ"ט, א'] "הרהורי עבירה קשו מעבירה" פי' שהעבירה במוח קשה מעבירה בגוף. ולכן אם הוא

[האר עינינו] הרה"ג אליהו רוט שליט"א

ברכות כ"ד. "מיתבי התולה תפילו יתלו לו חיי דורשי חמורות אמרו והיו חייך תלואים לך מנגד זה התולה תפיליך"

אמנם כתוב שהמניח תפילין מאריך ימים, אבל התורה היא החיים עצמם כמ"ש בתפילה על התורה "כי הם חיינו ואורך ימינו" ועוד כהנה. ולכן שפיר עדיף לגרוס כמ"ש ברש"י אצלנו שהתורה היא חיינו של האדם. ודורשי חמורות אמרו שאם כתוב והיו חייך תלואים לך זה רמז לתפילין, דרך בתפילין מצינו שתולים דברי תורה דבתפילין זה שייך שמורידין אותן פעמים רבות ותולין אותן ברצועה וד"ק.

[האר עינינו]

ברכות כ"ד. "האשה יושבת וקוצה לה חלתה"

שאותו דבר צריך להיות בשחיטה, שהרי לפי תרוצו של המג"א הפרשת חלה היא כמו שחיטה, שכמו שהפרשת חלה היא תיקון המאכל, כך גם שחיטה, כשם שא"א לאכול מהעיסה לפני ההפרשה, כך גם א"א לאכול מהבהמה לפני שחיטה, לכן שחיטה היא מצוה של ברכת הנהנין, ושוחט יכול לברך בישיבה, משא"כ ציצית למרות שהוא נהנה בלבישת הבגד, אבל, אומר הגרע"א אין חיוב ללבוש בגד עם 4 כנפות, אלא כשהוא לובשו חל עליו מצות עשה של הטלת ציצית, והוא מביא ראיה מהמבואר בס' יג. הגר"א חולק בענין הפרשה שזה רק לצורך תיקון המאכל, וסובר שיש בכך גם מצווה. האחרונים דנים בעצם הקושיא או שכאן א"א בעמידה, שמכיון שמדובר באשה ערומה שרק כשהיא יושבת [יכולה לכסות ערוותה] היא יכולה להפריש בברכה, או אפי' כפי שהמלבי"ם בארצות החיים מבאר שרק במצוה שצריך לקיים אותה בעמידה, רק שם צריך שהברכה תהיה ג"כ בעמידה. [הרה"ג מיכל זילבר שליט"א]

המ"א מקשה בא"ח סי' ח' על מה שנפסק בש"ע שכל ברכה שהיא ברכת המצוות, צריכה להעשות בעמידה. והבית יוסף שם בס' ח' מוכיח זאת מהירושלמי שנאמר בירושלמי שברכות צריך לברך בעמידה. והאורחות חיים מפרש שהכוונה לברכת המצוות, כי לא יתכן לפרש שהכוונה לברכת הנהנין שזוקקת בעמידה שהרי בכל מקום נאמר "ישבו [דהיינו בסעודה] וברכו" וכו', ולכן ע"כ למדו הראשונים ומוכח גם מהירושלמי שמה שנאמר שצריך לעשות ברכה בעמידה הכוונה לברכת המצוות. וכן נפסק לגבי המתעטף בציצית שיתעטף בעמידה. שואל המג"א מהגמ' בברכות, שהגמ' מביאה את המשנה במסכת חלה ש"האשה יושבת וקוצה לה חלתה", ומדובר ביושבת, שואל המג"א שהפרשת חלה היא מצוה, ואיך היא מברכת בישיבה על ברכת המצוות. מתרץ המג"א שהמצוה של הפרשת חלה, מכיון שהיא באה לתקן את העיסה כדי שתהיה ראויה לאכילה, לכן יש לה דין של ברכת הנהנין שאפשר לברך בישיבה. הגרע"א מציין שם

ברכות כ"ו: "מצותה עם הנץ החמה" – הרמב"ם [בתשובה רנ"ה] נשאל על המתפלל קודם הנץ החמה, האם יצא ידי חובתו? ומה הסימן להנץ החמה בישוב? והשיב 'מי שמתפלל ללא צורך קודם נץ החמה – שגה, אבל יצא ידי חובתו ואינו צריך לחזור ודיוק הזמן אינו מחוייב אלא הוא לפי מה שמתקבל על דעת המתפלל, שהוא הוא הזמן'. [אומרים בשם החזו"א, שדעתו לא היתה נוחה מהמביטים בשעון לכוון תפילתם בדיוק לשעת הנץ, ואמר שזה בחינה 'עושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים'. [יוסף דעת]

ברכות כ"ח: אמר ר"א לתלמידיו הזהרו בכבוד חבריכם, וע"ד הדרוש אולי י"ל כוונה שניה הזהרו בכבוד חבריכם שצריך זהירות שלא יוגבה לבו מהכבוד שחבריו נוהגים בו [הגר" יצחק מוואלוז'ין בהקדמה לספרו של אביו "נפש החיים" בהגהה חמישית]. [ש. א. ח.]

ברכות כ"ח. ר' זירא כי הוה חליש מגירסיה הוה אזיל ויתבי אפתחא דבי ר' נתן בר טבי אמר כי חלפי רבנן אז איקום מקמייהו אקבל אגרא

תקום והדרת פני זקן ויראת מאלוקין". "מאן קא חמי דיקנא יקירתא ולא קא איכסוף מקמיה", וביאר הבני יששכר דבריהם הקדושים שבאו לתרץ מה שסיים בזאת המצוה "ויראת מאלוקין", יאמרו דה"ק מפני שיבה תקום והדרת וכו' אזי ויראת מאלוקין – היינו תקבל שכר שתבוא בלבך יראת שמים, כי מאן קא חמי דיקנא יקירתא וכו'.

א"כ לפ"ז שכר המצוה הזו הוא מורא שמים, וכן הביא החיד"א זצ"ל, וכ"כ בחרדים אשר שכר המצוה הזו הוא יראת שמים. וזהו שאמר "ואקבל אגרא" היינו שכר היראה, דשכר מצוה זו – לקום מקמי' רבנן – הוא יראת שמים ופרס כזה מחוייב ומוטל עלינו להשתדל להשיגו כנ"ל. [ש.א.ח.]

ברכות כ"ח. "ההוא יומא בר תמני סרי שני הוא אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חיוקתא" [י"ח שורות של זקנה – רש"י] היינו דאמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא בן שבעים שנה"

שבליה נעשה לו שורות של שערות לבנות יען שהיה צריך לדבר. וכבר אמר אאמ"ו מאוה"ג זצ"ל כי כוונת הרמב"ם דברך הטבע ההוגה בתורה תמיד ומיגע עצמו כראב"ע יוחלש כוחו וילבינו שערותיו, כן בדרך הטבע, אבל שומר מצוות לא ידע דבר רע וקויו ה' יחליפו כח והתורה נותנת לו חיים כח וגבורה וזה ע"פ נס, וראב"ע כשהיה צריך שילבינו שערותיו הסיר הקב"ה הנס במקום הצריך והלבינו שערותיו כשעה חדא, אלו דבריו ז"ל ושפתיים יושק, עכ"ל. [ש. א. ח.]

שאל מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל מה פירוש ואקבל שכר? הרי צריך לעשות המצוות שלא ע"מ לקבל פרס!

ואמר מרן הגר"ש חידוש עצום, והוא, שכל הענין של "שלא ע"מ לקבל פרס" נאמר על מצוות שהאדם מחוייב לעשותם, אבל כאשר מדובר במצוות שמצד הדין אין הוא מחוייב בהן, כגון זו של רבי זירא שהיה חולה ושהה בביתו והחליט לבוא לבית המדרש ולעמוד לפני ת"ח, ועשה מעשים כדי להביא את עצמו לידי המצוות, מותר לו לעשותן, כדי לקבל שכר. [ויעויין במס' ע"ז ז':] "ניכוף יצרא ונקבל אגרא" [עלינו לשבח] פר' פנחס. וראיתי שכבר ב"בני יששכר" [סימן מאמר ה' אות י"ד עמד על הקושי' ה"ל, ויישב ע"פ מש"א בזוהר הק' בפסוק "מפני שיבה

וז"ל הרמב"ם בפרוש המשניות [סוף פ"א דברכות] במאמר ראב"ע "הרי אני כבן שבעים שנה", מה שאמר ר"א בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא אמר בן שבעים שנה כי לא היה בן שבעים, אלא צעיר לימים היה והיה מרבה לשנות וללמוד ולקרות יום ולילה עד אשר תשש כוחו ונזרקה בו שיבה, וחזר כזקן בן שבעים שנה והיה התחלת השיבה ברצונו כמו שנתבאר בגמ' וכו' עכ"ל. והעיר בזה ה"כתב סופר" [פר' וילך דרפ"ח], ובאמת דברי הרמב"ם אלו נגד ש"ס במקומו שחשוב זה לנס